

УДК 111

Бондаревич І.М.¹

¹ канд. філос. н., доц. НУ «Запорізька політехніка»

МЕЖА ЛЮДЯНОСТІ ЯК КАТЕГОРІЯ

Війна змінює наше життя назавжди. Коли вона стає не історичним, а власним буттєвим досвідом для людини перевертаються світи – і

навколишній і внутрішній. Переглядаються цінності і постають нові запитання. Одне з таких – про межу між праведним гнівом і ненавистю.

В мирний час це запитання було актуальним в інших, відмінних формулюваннях: як то агресивність в поведінці людини, міжнаціональні, міжконфесійні конфлікти, антропологічне коріння війни тощо. Воєнний час загострює формулювання до самої суті – де межа між людським і нелюдством.

Гнів є праведним тоді, коли обумовлений об'єктивними причинами. Праведним він є до тієї міри, яка необхідна, аби налагодити те, що було зруйновано: дати відсіч окупанту, знищити агресора, встановити безпеку, яка була порушена. Ненависть дає не аби яку силу боротися, але спустошує душу. У давніх народів Сходу є приказка про те, що на того хто бореться із драконом чатує небезпека самому перетворитися на дракона. Перетворення в дракона – це радість від агресії, задоволення від руйнації і заподіяного лиха.

Феномен праведного гніву в сенсових маркерах це благоговіння перед основами Життя і розуміння еволюційних перепитів людства, шляху, який вже здолав наш вид в своєму розвитку. Чуттєвими проявами праведного гніву є відчуття вдячності до людства в цілому, не радість від заподіяної агресору шкоди, а почуття виконаного обов'язку, і перед собою у тому числі. У зовнішньому просторі праведний гнів виглядає як впевнена, прагматична, тверда, жорстка протидія агресору, готовність допомагати іншим, навіть якщо сам знаходишся в скрутному становищі, самоорганізація.

Праведний гнів і ненависть різняться своїми наслідками. Перший, мотивуючи до змін, розкриває творчий потенціал людини. Наслідки ненависті можуть бути потужнішими, але призведуть до руйнації і саморуйнації безпосередньо. І в чому тоді був сенс боротьби із драконом, якщо сам по дорозі ненависті прийдеш до рубіконів омріяних ним? Насправді межа людяності це питання духовного кроку людства, це категорія, що маркує ходу еволюції нашого виду.